

## גאורג היים

# תוקעים בחלילים אל תוך הסערה

### מגרמנית: עידו פלד

גאורג היים (1887-1912), מהמשוררים הבולטים של האקספרסיוניזם הגרמני המוקדם, נולד בעיר הירשברג שבשלזיה (כיום בפולין). מלבד שירה הוא כתב גם מחזות ויצירות פרוזה, וניהל יומן חלומות. בחייו הקצרים הועלו ונדפסו מחזות ספורים פרי עטו, וכתשעה חודשים לפני מותו ראה אור ספר שיריו היחיד: "היום הנצחי".

בעקבות אביו למד היים משפטים בוירצבורג ובברלין, אבל המקצוע לא מצא חן בעיניו: ביומניו ובשיריו ניכר רעבונו לחיים סוערים, מלאי מסעות ותהפוכות. לאחר הסמכתו כמשפטן ניסה היים להתקבל כצוער בחילות שונים של הצבא הגרמני אך נענה בשלילה פעם אחר פעם. המכתב המאשר את גיוסו לחיל הרגלים של מחוז מץ הגיע לבית הוריו רק לאחר מותו.

את תשוקתו של היים להתגייס ולהילחם ניתן לקרוא גם בשיריו. כאמנים רבים בני דורו, היים התחלחל מהריקבון והדקדנטיות שהביא עמו המודרניזם וחיכה בקוצר רוח ש"יקרה משהו". כך בשיר "שדי הערים" מצוירות הערים הגדולות והמקוללות, שהשדים השתלטו על כל פינה בהן עד שלא ניתן להבחין בין העיר לבין שדיה. בשירים "הפאון המת" ו"הסתיו" מתוארת גסיסה אטית, אינסופית כמעט, שתיאוריה אופייניים לאקספרסיוניזם הגרמני הן בשירה הן בציור.

ביום 16 בינואר 1912 יצאו היים וחברו ארנסט בלקה להחליק על הקרח, אך שכבת הקרח נשברה תחת רגליהם והשניים טבעו באגם הקפוא. כשנתיים לפני האסון כתב היים ביומנו: "על מצבת קברי לא יהיה כתוב דבר פרט ל-KEITAI. בלי שם, בלי כלום. KEITAI. הוא ישן, הוא נח". וכך נעשה.

ע"פ

## שְׂדֵי הָעֵרִים

מֵתוֹךְ הַלֵּילָה הֵם בָּאִים אֶל הָעֵרִים  
וְהֵן שָׁחוֹת, שְׁחֹרוֹת, מִתַּחַת לִירְכָם.  
הָעֲנָנִים עוֹטְרִים אֶת סִטְרָם, שְׁחֹרִים  
מֵרֵב עֵשֶׁן סְמִיךְ וּפִיחַ שֶׁל פָּחָם.

אִזְ צֵל דְּמוּתָם הַמִּתְאַרֵךְ נוֹדֵד לְאַט  
וְהָאוֹרוֹת בְּרַחוּבוֹת כְּבִים תַּחְתִּיו.  
כַּעֲרָפֶל הוּא מְזַדְחֵל עַל הָאֶסְפֶּלֶט,  
בְּכָל פְּסִיעָה לּוֹפֶת עוֹד בֵּית בִּידִיו.

רְגֵלָם הָרֵאשׁוֹנָה כָּרְעָה בְּלֵב כֶּכֶר  
וְהֶאֱחָרַת רְכוּנָה עַל רֹאשׁ טִירָה.  
וְכֵךְ הֵם מִתְמָרִים בְּאֶפֶל הַמָּטָר,  
תּוֹקְעִים בַּחֲלִילִים אֶל תוֹךְ הַסְעָרָה.

בְּלַחַן נַעֲכָר סוֹבֵב יָם הַכִּרְכִּים  
סָבִיב לְרִגְלֵיהֶם וְשָׁר אוֹתוֹ רֶפְרִין,  
שִׁיר מוֹת נֶאֱדָר. אֶל תוֹךְ הַמַּחְשָׁכִים  
נִשָּׂא קוֹלוֹ הַמִּתְחַלֵּף, קוֹדֶר-קוֹרֵן.

הֵם מְטִילִים עַל סֶף הַשְּׁטָף הַכֶּהָה  
וְהֶרְחַב, שֶׁכֵּמוֹ נָחַשׁ גִּבּוֹ נֶקֶד  
מֵאוֹר הַפְּנִסִּים: הוּא חָג אֶל מַעֲבָה  
הַשְּׁחֹר שָׁנַח עַל הָרְקִיעַ כְּפָרְגוֹד.

הֵם נִשְׁעָנִים עַל מַעֲקֵה שֶׁל גֶּשֶׁר, רִק  
כְּדִי לְתַקֵּעַ אֶת זִרְעָם בְּנַחִיל אָדָם  
הוֹמָה, כְּפָאוּנִים, שְׁמֻגְדוֹת בְּצֶה וּרְקָק  
קוֹדְחִים בְּרֶפֶשׁ וּבִבְזָז בְּכֵף יָדָם.

אֶחָד מֵהֶם עֹמֵד. עַל הַלְבָנָה הוּא שֵׁם  
כְּסוּי פָּנִים שָׁחַר. הַלִּילָה הַגָּדוֹל  
טוֹבֵעַ בְּשַׁחֲקִים כְּמוֹ גּוֹשׁ בְּרוֹזַל בָּיִם,  
דוֹחֵף אֶת הַבָּתִּים עֲמֹק בְּשִׁקִּיעָתוֹ.

כְּתִפִּי כָּל הָעָרִים קוֹרְסוֹת. מִגַּג סְדוּק  
גּוֹאֵה שְׁלֵהֶבֶת שְׁגוּעַשֶׁת בְּאָדָם.  
וְהֵם יוֹשְׁבִים עַל שִׁפְת הַבֶּקֶע בְּפִשּׁוּק  
וְהֵם צוֹרְחִים כַּחַתּוּלִּים אֶל הַמָּרוֹם.

צוֹרַחַת בְּחֻדְרָה עֲמוּס הַמֶּאֱפִלְיוֹת  
יולֶדֶת מַעֲנָה. בְּטִנָּה הַשְּׂגִיבָה,  
הַעֲנֻקִית, נִשְׁאֵת מִבֵּין הַכְּרִיּוֹת,  
וְהַשְּׁטָנִים הָעֲצוּמִים עֹמְדִים סְבִיבָה.

נִלְפָּתֶת הִיא הַיֵּטֵב אֶל עָרֶשׁ יִסּוּרָה.  
הַחֹדֶר מְסֻתָּחֵר בְּקוֹל תַּאֲנִיָּה,  
עַד בּוֹא הַפְּרִי: חִיקָה אָדָם-הַחֹף נִקְרַע  
וּמְדָמָם, פֶּעוּר, חֲצוּי בִּידֵי פְרִיָּה.

צוֹאֲרֵי הַשְּׂדוּנִים גְּדֻלִּים כְּמוֹ צוֹאֵר  
גִּ'רְפוֹת. לְעוֹלָל אֵין רֹאשׁ. בְּמוֹ יָדָה  
חֲבָקָה אוֹתוֹ הָאֵם וְאֵת גּוֹה עֶבֶר  
בַּעוֹת מַחְרִיד וּפְשׁוּט־כְּפוֹת כְּקַרְפְּדָה.

אֵף הַשְּׂדִים גְּדֻלִּים, וְקַנְיֵיהֶם פּוֹלְחוֹת  
אֶת הַשָּׁמַיִם בְּאָדָם. בְּחִיק הָעִיר  
הָאֲדָמָה רוֹעֶמֶת בְּרַעֲיֹדוֹת צוֹנְחוֹת  
וְטִלְפִיָּהֶם יוֹקְדִים בְּלֶהֱב אֵשׁ מְזֹהִיר.

## הפאון המת

הוא מת בקצה היער, ובקול מקפד  
צלו כבר נאנק על שערי דומה.  
עטרת העלים אבדה, נשרה דומם  
מעל ראשו אל סבך דרדר ורוש נצפד.

החץ בצוארו את כל דמו חלב,  
סחט אל תוך ירוק הארץ – דם משחר,  
אל הריסות הליל מתוך גרון נחר  
שפנה המות כבר שוככת מעליו.

שמי תראקיה זוהרים בירוק הדמדומים,  
פמוט כסוף לקינתו, מן הפסגות  
הרחוקות, מקום זריחת האלונים.

עמק תחתיו מחויר מפרץ רחב, בעוד  
ממעל עננים מתלעים נעים.  
ואי בזה מפרש סגל מרחיק עד כלות.

## הסתיו

עפיפונים לאין מספר עומדים ברות,  
מפוזים בקיסרות הצפירים.  
הילדים עומדים בבגד דק באחו,  
מנמשים ומצחיהם חורורים.

ביום חטה זהב הנה הרימו עגן  
ספינות צהרות קטנות וקלילות תנועה;  
ובחלום על מרחבים קלים, שוקע  
רקיע השמים בכחל מועב.

דחוק הרחק בשלותו עומד היער  
כמו עיר אדמדמה. מראש של כל מגדל  
גבה כבר תלויים דגלי הסתו בשפע,  
כתמי זהב חסרי ברק, כבדי משקל.